

GEMEENTELIJK PASTORIEPLAN

Verschillende types van pastorieën en hun status

Eigendom, types en status van de verschillende pastorieën is een ingewikkelde zaak. We vatten het hier samen. De meeste pastorieën zijn pastorie bij bestemming, ook bekend als een geaffecteerde pastorie. D.w.z. dat de pastorie een juridisch verankerd bestendig en exclusief gebruik heeft, nl. woonplaats van de kerkbedienaar en tevens ruimte voor vergaderingen en archieven van de kerkfabriek. De pastorie dient beschouwd te worden als de ambtswoning van de pastoor.

We onderscheiden 3 types:

- a) **Teruggegeven pastorieën** - Deze dateren van voor 1789, werden genationaliseerd en teruggegeven door het concordaat van Napoleon. Deze pastorieën kunnen zowel eigendom zijn van de gemeente als van de kerkfabriek. Dit zijn geaffecteerde pastorieën, hun status ligt wettelijk vast door het keizerlijk decreet.
- b) **Verworven pastorieën** - Het betreft gebouwen die na 1789 gebouwd zijn door gemeente of kerkfabriek. In de meeste gevallen is de bouwheer ook de eigenaar. Deze pastorieën werden normaal gezien geaffecteerd door een administratief besluit, van de Bestendige Deputatie (affectatieprocedure).
- c) **Fundaties** - Dit gaat over pastorieën die geschonken werden door particulieren aan kerkfabriek of gemeente, met het specifieke doel om als pastorie te dienen. Zij verwierven hun status door de schenkingsakte.

Deze 3 types kunnen telkens eigenaar zijn van gemeente of kerkfabriek. Wie ook de eigenaar is, de kerkfabriek is verantwoordelijk voor het beheer en het groot onderhoud van de pastorie. Waarbij de gemeente echter indirect betrokken partij is, indien de kerkfabriek een exploitatietekort heeft, en de gemeente dit dus bijpast. Het Vlaams Decreet op de kerkbesturen wijzigt de status van de pastorieën niet. Naast deze pastorieën bij bestemming (geaffecteerde), zijn er een beperkt aantal gebouwen die wel als pastorie gebruikt worden, maar nooit geaffecteerd zijn. Dit is de uitzondering.

Art. 52/1 §1 van het Decreet betreffende de materiële organisatie van de erediensten en de werking van de erkende erediensten handhaaft de verplichting voor de gemeente de pastoor een pastorie ter beschikking te stellen, of een woonstvergoeding. De rechtsleer preciseert dat het over een woning (of vergoeding) moet gaan die mogelijkheid biedt tot het waardig ontvangen van parochianen, het organiseren van vergaderingen en het vestigen van een bureauruimte. Wanneer er een teruggegeven pastorie of een pastorie door fundatie aanwezig is, dan dient de gemeente bij voorrang deze pastorie ter beschikking te stellen van de pastoor. Ingeval het een verworven pastorie betreft, dan heeft de gemeente de keuze tussen deze pastorie aan te bieden aan de pastoor of hem een woonstvergoeding toe te kennen.

Wettelijke procedures i.v.m. bestemmingswijziging

Zoals een pastorie ooit haar status van geaffecteerd gebouw ontving, zo dient zij ook vooraf gedesaffectedeerd te worden, vooraleer haar bestemming duurzaam kan veranderd worden (verkoop, duurzame bestemmingswijziging, afbraak).

De procedure verschilt naargelang het type pastorie:

- a) **Teruggegeven pastorie** - Vermits deze pastorie haar bestemming door de wet verankerd is, kan zij niet zomaar gewijzigd worden. De rechtsleer wijst uit dat deze pastorieën enkel kunnen gedesaffectedeerd worden, met expliciete toestemming van de bisschop.
- b) **Verworven pastorieën** - Als de gemeente eigenaar is dient zij door de Bestendige Deputatie gemachtigd te worden om te desaffectederen, na advies van de bisschop. Als de pastorie eigendom is van de kerkfabriek, dan kan zij autonoom beslissen (weliswaar onder het algemeen administratief toezicht van de gemeente).
- c) **Fundatie** - Ook deze pastorieën zijn in principe onvervreemdbaar. In ieder geval is de expliciete toestemming nodig van de bisschop voor desaffectedatie.

Voor zowel affectatie (indien een nieuwe pastorie in gebruik wordt genomen, eventueel als alternatief voor een bestaande pastorie die men wenst te herbestemmen) als desaffectedatie richt de gemeente zich tot de Bestendige Deputatie, en is toestemming of advies van de bisschop vereist, naargelang het type van pastorie. De (des)affectatie is van groot belang, om achteraf juridische procedures en betwistingen te vermijden.

Waar de pastorie gedesaffectedeerd wordt en haar bestemming gewijzigd wordt en er geen residerende pastoor is, stelt de gemeente in de parochie wel een ruimte ter beschikking waar gelovigen kunnen ontvangen worden, waar de kerkraad kan vergaderen en waar de kerkraad haar archieven kan bewaren (of betaalt men een secretariaatsvergoeding), cfr. Decreet, art. 52/1 §1.

Wel kan gemeente of kerkfabriek een tijdelijk leegstaande pastorie, in het kader van goed beheer, tijdelijk verhuren (de zgn. preciaire terbeschikkingstelling), na bij de bisschop geïnformeerd te hebben naar zijn intenties om spoedig een nieuwe pastoor te benoemen. Deze tijdelijke beschikking moet te allen tijde kunnen beëindigd worden, wanneer een nieuwe pastoor benoemd zou worden.

Waarom een gemeentelijk pastorieplan?

Naast de juridische regels is er ook de maatschappelijke en kerkelijke evolutie. Er is op kerkelijk vlak veel veranderd. Vele pastoors staan in voor meerdere parochies. In verschillende pastorieën zijn ook parochie- of federatiesecretariaten ondergebracht (al of niet in combinatie met een daar wonende pastoor). Vaak ook kennen pastorieën een gedeeld gebruik, met een gelijkvloers in gebruik door de parochie en kerkfabriek en een verdiep dat verhuurd wordt en dus inkomsten genereert voor de eigenaar. Vanuit de kerk dient een afweging te worden gemaakt welke pastorieën in de toekomst nodig zijn. Wat nodig is, dient verankerd te blijven en wat niet nodig is, kan vrijgegeven worden. Anderzijds is het ook voor de gemeenten interessant om zekerheid te krijgen over het toekomstig gebruik van de huidige pastorieën, zodat er planmatig kan gewerkt worden. Een raamakkoord in onderling overleg is daarbij een grote hulp en garandeert de correcte en vlotte juridische afwikkeling met instemming van alle betrokkenen. Voor beide partijen is juridische zekerheid op lange termijn interessant.

Procedure en praktische zaken

We pleiten voor een lokaal overleg met alle betrokken partijen (gemeente, pastorale verantwoordelijken, CKB, kerkfabrieken en een vertegenwoordiger van de bisschop), om tot overeenstemming te komen over de toekomst van de pastorieën in de gemeente. Het eindresultaat van dit overleg zou met algemene instemming moeten resulteren in enerzijds een lijst van pastorieën die hun status van geaffecteerde pastorie blijvend zullen behouden, en anderzijds een lijst van pastorieën die voor desaffectatie in aanmerking komen. Dit geeft zowel kerk als gemeente zekerheid over de toekomst van de betrokken gebouwen, en garandeert een vlotte afhandeling van de desaffectatieprocedure voor de pastorieën waarvoor dit wordt overeengekomen.

Vanuit het vicariaat is hiervoor een standaardovereenkomst opgesteld. U vindt ze in bijlage: "Pastorieplan - model". Uiteraard is het mogelijk deze overeenkomst lokaal aan te vullen, bijvoorbeeld met een timing voor betrokken pastorieën, specifieke condities enzovoorts.

Meer informatie over pastorieën

Zie Vademecum pastorieën, deel 1 en 2 op www.kerknet.be/aartsbisdom/content.php?ID=264